

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

katedra občanského práva

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

oponent

POSUDEK

diplomové práce Adély Šobrové
„Neplatnost a neúčinnost právního jednání“

Problematika právního jednání se při zpracovávání diplomových prací na fakultě začíná objevovat častěji, než tomu bylo dříve. To je na jedné straně samozřejmě dobře, zejména pokud jde o otázky neplatnosti a relativní neúčinnosti právního jednání. Ty totiž zasluhují pozornost jak s ohledem na svou teoretickou poutavost, tak z důvodu svého mimořádně praktického významu. Na druhé straně však rozhodnutí zpracovávat právě v diplomové práci tuto látku přináší z důvodů její extrémní obtížnosti (kterou navíc potvržují časté problematické kroky zákonodárce při tvorbě aktuálního občanského zákoníku) nemalé riziko, a sice riziko, že se práce nezdaří.

Jakkoli lze k tomu, co autorka posuzované diplomové práce předložila, vznést celou řadu připomínek či alespoň poznámek (*quod erit demonstrandum*), jsem velmi rád, že již zkraje svého posudku mohu konstatovat absenci uvedeného rizika, neboť se předložená diplomová práce nepochybně zdařila.

Kladné hodnocení zaslouží především samotné systematické rozvržení textu, a to do pěti základních částí. Po stručném obecném pojednání o právních skutečnostech se přechází správně k rovněž obecnému pojednání o právním jednání a jeho vadách; zde se řeší jednak pojmové otázky (a to chvályhodně nad pouhý rámec toho, co o právním jednání obsahuje občanský zákoník) a jednak otázky náležitostí právního jednání a jim korespondujících potenciálních vad. V následujících třech kapitolách se pak důkladně analyzuje nejprve zdánlivost právního jednání, dále jeho neplatnost, a to nejen v jejím rozlišení na absolutní a relativní, ale i se zaměřením na její obecné otázky, a konečně se pozoruhodně výstižně vysvětluje relativní neúčinnost právního jednání.

Není snadné postihnout vše, co do takto rozvrženého rámce patří. Autorce se to však v předložené práci velmi dobře daří; se zjevně hlubokou znalostí věci popisuje v podstatě vše, co popsáno být má, aniž to doplňuje výklady sloužícími pouze k dosažení potřebného počtu stran. Obzvláštního ocenění pak zasluhuje též to, že se autorka neomezuje na pouhou deskripci, ale snaží se k většině rozebíraných problémů zaujímat též své stanovisko, byť tak činí (zcela pochopitelně) většinou na základě poznání stanovisek, která již byla dříve formulována. Ta autorka nalézá jak v právní nauce, tak v judikatuře; přitom použitý rozsah obou je velmi solidní a citační techniku, která se jich týká, lze v oblasti diplomových prací označit jako nadstandardní. Konečně jako vyspělý lze označit jazykový projev autorky.

Jestliže má oponent především oponovat a nikoli jen chválit, mám toho na obecné úrovni jen velmi málo. Přitom výrazně kazuistický charakter práce mohu kritizovat jen stěží, neboť k danému tématu jinak než kazuisticky v současné době nepřistupuje v právnické literatuře snad nikdo, a i kdyby autorka zvolila jiný přístup, nezvládla by na omezeném počtu stran zpracovat to, co zpracovat musela (jakkoli občasná kritika aktuální právní úpravy v občanském zákoníku by jistě nezaškodila). Jediné tedy, co lze v obecné rovině vytknout, je skutečnost, že se některé myšlenky v práci opakují, není to ovšem jev výrazný.

Naproti tomu pokud jde o jednotlivosti, je možné vznést k práci připomínek celou řadu. Většinou však jde o připomínky, které buď nejsou nijak zásadní, anebo (pokud za zásadní mohou být považovány) mají charakter připomínek směřujících většinou proti názorům, které autorka přebírá od jiných, často renomovaných autorů.

K první skupině právě zmíněných připomínek pouze „heslovitě“: Popisují-li se právní skutečnosti (str. 3 – 4) bylo by vhodné uvést též konstitutivní rozhodnutí orgánu veřejné moci (a možná se s vysvětlením alespoň zmínit o zhotovení věci či vytvoření díla). Tradiční civilistika lest a tíseň (str. 12) považuje za něco jiného, než je *vis compulsiva*, a naopak neuplatnění námitky promlčení (str. 13) obvykle považuje (zřejmě správně) za omisivní právní jednání. Spíše jen formulační problém spočívá v tom, že se hovoří o vadách zdánlivého právního jednání (str. 22), ačkoli o právní jednání vlastně nejde, naproti tomu výtku zasluhuje, pokud autorka (avšak zdaleka ne jen ona) v souvislosti s dodatečným vyjasněním nesrozumitelnosti či neurčitosti (str. 29 až 30) nepodrobuje kritice zákonný nonsens připouštějící nápravu vady v něčem, co vůbec nevzniklo. Patrně pouze za nezdařilé vyjádření lze považovat, pokud se rozpor se zákonem (str. 38) spojuje pouze s kogentními normami, neboť porušit lze zákon samozřejmě i v jeho normách dispozitivních, a obcházení zákona (str. 39) dnes pravděpodobně sluší spojovat spíše s porušením dobrých mravů než s pouhým smyslem a účelem zákona, jak se o nich zmiňuje § 580 odst. 1 občanského zákoníku.

Konečně přijde-li zpěvák o hlas (str. 45), půjde zřejmě o následnou, nikoli počáteční nemožnost a místo a čas plnění představují nepochybně pravidelné a nikoli nahodilé složky právního jednání.

Co se týče připomínek druhé naznačené skupiny, necht' jsou formulovány spíše jako otázky k diskusi, a to většinou k diskusi *de lege ferenda*: Je dnešní právní jednání (str. 6) skutečně pojmem totožným s dřívějším pojmem právních úkonů a současně pojmem zcela bezproblémovým (s ohledem na jednání právního charakteru bez právních následků)? U právnických osob nelze hovořit o svéprávnosti skutečně „z podstaty věci“ (str. 10)? Pokývnutí hlavou je skutečně výslovným právním jednáním (str. 15)? Lze v otázce zjevnosti (44) opravdu „sedět na dvou židlích“ a je tento pojem vhodný? Konečně jaké všechny pohledy nám jednak teorie a jednak sám text občanského zákoníku nabízí v otázce (ne)způsobilosti právně jednat (str. 46)?

Zdají-li se všechny uvedené (jakkoli jen namátkou vybrané) připomínky kritickým odsudkem, jde skutečně jen o zdání, které nemění nic na signalizovaném celkovém vysoce pozitivním hodnocení celé předložené práce. Ta odráží nejen autorčinu vědeckou odvahu a výrazné pracovní úsilí, ale též rozsáhlou erudici a schopnost tuto erudici velmi úspěšně uplatnit. Mohu tedy shrnout, že předložená diplomová práce je nepopíratelně prací přinejmenším nadprůměrnou a svědčí jak o tom, že si její autorka osvojila rozsáhlé poznatky o zpracovávané problematice, tak i tom, že získala schopnost tyto poznatky na vysoké úrovni náležitě prezentovat. Předložila tedy práci, která plně splňuje, ba někdy i překračuje požadavky, které lze na ni jako na diplomovou práci klást, a proto jednoznačně doporučuji, aby byla tato práce připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 2. června 2020

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.